

Lõimumise tööühma ettepanekud

nr	Eesti Linnade ja Valdade Liidu ettepanekud ja selgitused	Ministeeriumi seisukoht	Tööühma kokkulepe, eriarvamused
1.	Rändekriisis riigipoolne kiirem ja operatiivsem tugi KOVidele - taastades pearaha alusel KOVide toetamise sarnaselt nagu see toimis 2016. aastast Euroopa rändekriisi lahendamisel (ümberasustamine ja ümberpaigutamise skeem). Juhul kui pearaha rahv.kaitse saaja kohta oleks 1 500 eurot, siis tänavuse aasta näitel oleks riigile kogukulu 91 mln €, mis tuleneb kokku praegusest 2022. aasta 61 100 rahvusvahelise kaitse saajast, kes on Eestisse tulnud (seisuga 30.01.2023 on oma elukoha registreerinud 30 553 inimest). Tavapärastel aastatel on Eestis rahvusvahelise kaitse saajaid suurusjärgus maksimaalselt 100 inimest. Ettepanek on, et pearaha oleks kehtestatud ühekordse maksena nt 1 500 € rahvusvahelise kaitse saaja kohta ja KOVile ilma aruandluskohustuseta. Senine riigipoolne KOVide toetamise süsteem massilise rändekriisi näitel on olnud halduskulukas ja bürokraatlik. Samal ajal, kui põgenike esmane majutus, toitlustus, meditsiinile abi, tõlketeenus kuni KOVi püsivasse elukohta elama asumisel on riigi ülesanne, on sellele järgnevad tegevused ja inimeste toetamine kohandamisel ja integreerumisel KOV vastutus – ei ole otstarbekas loendada inimeste nõustamiste arvu, perekondade arvu, elukohtade aadresse, erinevat abi saanud isikute arvu (toiduabi, esmatarbed jms), nii nagu on tulnud viimased 8 kuud teha, vaid on vajalik pigem kehtestada kulude hüvitamine KOVidele põgenike pearaha alusel. Riigipoolne kiire abi rändekriisis on oluline, kuna riigipoolsed teenused on eelduseks, et ka KOV saaks omapoolset abi kriisis kiirelt ja kvaliteetselt pakkuda – oluline on vajalikud meetmed jõustada nii kiiresti kui võimalik kuna praegu Ukraina sõja vaates seisame silmitsi teise sõjapõgenike sissereände lainega, mis võib kujuneda samasse suurusjärku kui 2022 kevadel. Oluline on, et riiklikul tasandil KOVile üle antavate ülesannete puhul peab olema eelnevalt riigi poolt kvaliteetne baas ülesannete täitmiseks (STARis üüritoetus, tõlketeenus) ning ei ole mõeldav olukorra kordumine, kus peale lepingu sõlmimist ühepoolset ja ilma teavitamata muudetakse lepingu tingimusi.	VRKS-i alusel on erinevate riikide kodakondsusega isikutel kehtivaid elamislube kokku 39 972 eisuga 16.05.2023, neist AJK 35 078 ja RVK 4 894 riiki saabunud. Rahvusvaheliste kaitse saajatele pearaha süsteemi kehtestamisel on vaja Riigieelarves täiendavalt 60 mln € (40 000 RVK x 1500 €). Riik pakub erinevaid toetusmeetmeid nimetatud sihtgruppidele. Kultuuriministeerium korraldab põgenikele kohanemisprogrammi, mis koosneb baasmoodulist ja algtasemel eesti keele õppest. Kursused toimuvad veebis ja kontaktkoolitustena üle Eesti. Lisaks toetatakse KOV-e ESF meetmete kaudu, mis suurendavad kohalike omavalitsuste suutlikkust pakkuda lõimumist ja kohanemist toetavaid teenuseid uussisserändajatele, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimestele ja tagasipöördujatele. Partnerluslepingud sõlmitud kolme KOV-iga: Tallinna, Tartu, Rakverega. Ettevalmistamisel on leping Pärnu linnaga. 2023. aastal sõlmitakse partnerluslepingud kolmeks aastaks. KOV-ile suunatud meetmete rahastamise maht (ESF) 6 139 037 eurot. Sotsiaalministeerium (SoM) on koostöös Siseministeeriumi (SiM) ja Sotsiaalkindlustusametiga (SKA) ette valmistanud Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (edaspidi AMIF) 2021-2027 rahastamiskava meetmed sotsiaalvaldkonnas kolmandate riikide kodanike, sh rahvusvahelise kaitse taotlejate ja kaitse saanute vastuvõtutingimuste tõhustamiseks, millest saavad tuge ka KOVid. Pakutakse tõlketeenuse paremat kättesaadavust, sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri (edaspidi STAR) vastava võimekuse arendamist. RVK tugisikuteenusega toetatakse	Uue pearaha süsteemi väljatöötamiseks ajutise ja rahvusvahelise kaitse saajatele on vajalik välja töötada toetuskeemi visioon. Uus süsteem peab täiendama olemasolevaid Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide vahendeid. Täiendavad vahendid RES planeerimisprotsessi pearahasüsteemi rahastamiseks saab planeerida täpsema toetuskeemi väljatöötamise järgselt.

	Pearaha süsteem vähendaks tänase hägusa rahastamise/toetamise kõrval KOVide administratiivset ja halduskoormust arvestuse pidamisel ning erinevate aruandluste esitamise ja kalkultatsioonide tegemisel, ning annaks võimaluse KOVidel operatiivselt arendada ja lahendada erinevaid vajaminevaid ressursse ja teenuseid rahvusvahelise kaitse saajatele. Tallinna linnal on täna olemas rändekriisiga toimetulemiseks koolitatud valdkonna spetsialistid, kes kaitset saanud inimeste igakülgse nõustamise asemel peavad suures osas oma tööajast tegema selle kõrvalt aja ja ressursimahukat administratiivset tööd, et riigile anda statistikat ja aruandlust tekkinud kulude ja vajaduste kohta. Samas, kui see aruandlus kõigele lisaks ei saa olla ka täielik, seega pearaha lahendaks probleemi kõigi jaoks sh vähendaks ka keskvalitsuse enda halduskoormust olulisel määral. *2016. aastal oli pearaha sätestatud põgeniku kohta, mitte pere peale ja olenemata vanusest ning summa oli 3 000 € ühekordse maksena. KOVidel oli õigus neid vahendeid kasutada kõikvõimalike kohanemist toetavateks tegevusteks ja ei olnud mõeldud konkreetsele põgenikule väljamaksmiseks.	rahvusvahelise kaitse saajat ja/või tema pereliikmeid, kes vajavad uues elukohas täiendavat kõrvalabi ja tuge kohanemiseks ning iseseisvaks toimetulekuks maksimaalselt 12 kuud alates teenusele suunamisest KOV-i poolt. 2023.a. aprillis avanes ühekordne taotlusvoor toetamaks sõjapõgenikele vaimse tervise teenuste ja kogukondliku toe osutamist. Rahastamise maht 2021-2027 (AMIF) – 2 000 0000 eurot Haridus- ja Teadusministeerium toetab täiendavalt KOV-e , sh munitsipaal-/era- ja riigikoolide ja -lasteadeade pidajaid Ukrainast saabunud sõjapõgenikest lastele hariduse ja hoiu tagamise võimaldamiseks, samuti Ukrainast saabunud sõjapõgenikest noorte lõimumist ja keeleõpet toetavate tegevuste elluviimiseks ning eesti keele õppeks. Plaanis on koolieelsete lasteasutuste muukeelsete laste eesti keele õppe toetamine, eesti keelest erineva emakeelega õpilastele täiendava õppevara toetus ning eestikeelsete põhikoolide toetusrahastus, kus õpib vähemalt 10% eesti keelest erineva emakeelega lapsi. Rahastamise maht jaanuar- juuni 2023. a. 6 752 931 eurot. Siseministeerium toetab AMIF fondi abil KOV-ide teadlikkuse tõusu rände, lõimumise, sh kohanemisvaldkonnas. Kavas on ellu viia maakondlikud infopäevad. Uue pearaha süsteemi väljatöötamiseks ajutise ja rahvusvahelise kaitse saajatele on vajalik välja töötada toetusskeemi visioon. Uus süsteem peaks täiendama olemasolevaid Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide vahendeid. Täiendavad vahendid RES planeerimisprotsessi pearahasüsteemi rahastamiseks saab planeerida täpsema toetusskeemi väljatöötamise järgselt.	
nr	Ministeeriumi ettepanekud ja selgitused	ELVL seisukoht	Töörühma kokkulepe, eriarvamused
2.			